

Martin Fahlgren

Fascism: Vad är det egentligen och vad är det inte?

Inledning på SP-avdelningsmöte i Göteborg 13/6 (något utvidgad)

(Förberedelsematerialet med bl a lästips som skickades ut inför mötet ingår som bilaga nedan)

Jag tänker här inte ta upp användningen av termerna fascism/fascist som skällsord, utan fokuserar på den mycket viktiga frågan om vad som faktiskt utmärker fascistiska rörelser.

Den frågan är egentligen inte lätt att besvara, eftersom det inte finns någon av alla vedertagen syn på fascismen. Det finns knappast någon politisk rörelse som det finns så många olika åsikter om. Det finns en enorm uppsjö av motstridiga uppfattningar. Grundorsaken till att det är så svårt att få grepp om fascismen är att den faktiskt uppvisar så många olika ansikten: den är motsägelsefull, innehåller motstridiga uppfattningar och tendenser och förändras i tid och rum.

I min inledning kommer jag främst att försöka ge en ögonblicksbild av den aktuella debatten, lite om de olika uppfattningar som finns. Jag kommer främst att ta upp fascismen som politisk *rörelse*, dvs jag kommer inte att diskutera frågan om fascismen vid makten, dvs vad som utmärker fascistiska *regimer*.

En anledning till att vi tar upp frågan om fascismen just nu är publiceringen av Henrik Arnstads bok (*Älskade fascism*), som fått stor uppmärksamhet och även lett till livlig debatt. Också veckotidningen *Internationalen* har innehållit flera artiklar om ämnet (bl a av David Brolin och mig själv samt av Håkan Blomqvist).

Positivt:

Välskriften. Henrik Arnstad [HA] är en bra skribent, skriver medryckande. En stor del av boken handlar om fascismen historiskt och är intressant. Han tar bl a upp en hel del mindre kända historiska exempel på fascismer och högerextremistiska rörelser. Han avslöjar också en del myter, t ex att den borgerliga liberalismen alltid varit demokratisk. Han försöker *inte* dra upp en skarp skiljelinje mellan fascism (Italien) och nazism – båda är varianter av fascism. Tyvärr behandlas dock nazismen styvmoderligt (förutom anti-semitismen), det mesta krutet ägnas åt Italien.

Mindre bra:

Början och slutet av boken: De mer teoretiska avsnitten som handlar om fascismens definition och de avsnitt som behandlar dagens högerextremism. Liksom förslagen på hur man bör agera för att motverka högerextremismen i dess olika former.

En stor brist hos Arnstad är att han inte har tagit del av någonting av de klassiska marxistiska fascismanalyserna. Inte en enda sådan text (Trotskij, Thalheimer ...) finns ens nämnd i källförteckningen i slutet av boken.

Han verkar heller inte ha koll på den ganska omfattande litteratur som faktiskt finns på svenska. T ex nämns inte den bok av Ernst Nolte, nestorn bland borgerliga fascismforskare, som finns i svensk översättning (1968). Inte heller den finske statsvetaren Karvonens bok *Fascismen i Europa* som gavs ut på Studentlitteratur 1990 (däremot ingår en bok av Karvonens på *engelska*). På svenska finns flera böcker av marxister, t ex greken Poulantzas, liksom svenskarna Gunnar Gunnarson och Jörn Svensson – de existerar inte för Arnstad. HA nämner bara *en* svensk bok som behandlar fascismen lite mer generellt: *Den fascistiska traditionen* av

John Weiss (1972).¹ F ö så behandlar de böcker som HA räknar upp specifika delproblem [t ex Heléne Lööws arbeten om den svenska nazismen].

Således kan vi konstatera att HA inte har koll på den marxistiska litteraturen om fascismen, och att han även har förbisett en hel del av den svenska fascislitteraturen. Därmed kan vi slå fast att han har ett ganska vinklat urval när det gäller källorna.

[En hel del av den klassiska och svenska litteraturen om fascismen finns på marxistarkivet och mer kommer]

Inte nog med att Arnstad är *ensidig* vad gäller sina källor. Han är också *slarvig* när det gäller fakta, ja ibland rör dig sig nog om något värre än slarvighet. Han kommer med felaktiga uppgifter (han påstår att det finns konsensus – samsyn – när så inte är fallet, han tillskriver fascismforskaren Diethelm Prowe uppfattningar som Prowe tydligt tar avstånd från, han sprider lögn om italienska revolutionären Angelica Balabanoff²), han gör vinklade översättningar (uppenbarligen för att få bättre stöd för sin ståndpunkt) osv. Jag ska ge ett lite utförligare exempel på detta här.

Så här citerar HA forskaren Paxton – Arnstad vill finna stöd för sin karakteristisk av Sverigedemokraterna som fascism hos fascismforskarna (boken s 394):

”Jag har inga problem med att kalla dessa extrema former av efterkrigstida europeisk xenofobi och nationalism för neofascistisk.”

När man kollar det engelska originalet så finner man att detta är en ganska skruvad översättning. Så här står det på engelska (kursiveringarna mina för att peka på de problematiska orden):

”I have *no major objection to calling the more* extreme forms of post-war European xenophobia and nationalism neo-fascist”

vilket jag skulle vilja översätta så här:

”Jag har *ingen större invändning mot* att kalla de *mer* extrema formerna av efterkrigstida europeisk xenofobi [främlingsfientlighet] och nationalism för neo-fascistisk” (mina kursiveringar).

Detta ger en något annan, snävare, mer avgränsad, innebörd än HA:s översättning – eller hur? Och inte blir det bättre när vi hittar en tidigare översättning av samma mening i en artikel – ”Sådan är fascismen” – av HA i *Aftonbladet* 9/10 2010:

”Jag har ingen invändning mot att kalla de *mer* extrema formerna av europeisk främlingsrädsla och nationalism för neo-fascistisk.” (återigen min kursivering).

Denna översättning är bättre än den i boken (även om den också är bristfällig). Varför försämrade han den ytterligare i sin bok (strök ordet ”mer”)? Man får otvivelaktigt en känsla av att Arnstad på detta sätt tror sig stärka sin argumentation vad gäller främst Sverigedemokraterna, som han vill kalla för fascister.

¹ Han nämner Herbert Tingstens *Från parlamentarism till diktatur: fascismens erövring av Italien* (1930) som behandlar den italienska fascismen. Däremot ingår **inte** Tingstens större och mer övergripande arbete, *Den nationella diktaturen: nazismens och fascismens idéer*, vars första upplaga kom 1936. Detta förstärker intrycket att HA har dålig koll på den svenska litteraturen eller – alternativt – att han av någon anledning inte tycker att den är värd att beakta.

² Detta syftar på Arnstads påstående (boken sid 271) att hon (som var judinna) var ”uppskattad älskarinna” åt Mussolini. Arnstad säger inte något om när detta skulle ha ägt rum, så det är möjligt att de två kunde ha haft en kärleksrelation före 1:a världskriget, då Mussolini fortfarande var socialist, men det är inte det intrycket som Arnstad vill ge. Påståendet ingår i ett avsnitt där Arnstad vill visa att de italienska fascisterna inte var antisemiter (förrän 1938) – och exemplifierar det med att Mussolini hade judinnor som ”älskarinnor”, vilket i åtminstone i Balabanoffs fall är lögn – hon flydde Italien när fascisterna kommit till makten och fortsatte att intensivt bekämpa fascismen.

Det finns även andra brister, såsom oklar terminologi och annat.³ Sådant drar ner bokens värde.

1. Vad är fascism: Marxism vs borgerliga teorier

En viktig skiljelinje när det gäller fascismteorier är den mellan marxister och borgerliga (främst liberala) fascismforskare.

Men det bör påpekas att det inte finns någon konsensus ens i det marxistiska eller borgerliga lägret. Spännvidden är stor i båda lägren.

Bland marxisterna kan vi exemplifiera med Jörn Svenssons *Korporatismen i Sverige*, som representerar extrema ståndpunkter.

JS menar bl a att *korporativism* [def] är kärnan i fascismen (en idé som fortfarande är populär bland clarteister, fibbar och andra som har rötterna i maostalinismen). I sin bok (som gavs ut i slutet av 1960-talet) drev han tesen att det moderna samhället var på väg att bli korporativistiskt och att följaktligen fascismen höll på att växa fram organiskt i Sverige och övriga västvärlden – det behövdes inga fascistiska rörelser för detta, samhällsutvecklingen ledde därhän genom sin egen dynamik. Det var fö också den bärande idén i hans tidigare bok – från 1963 – *Vägen till 4:e riket*, som handlade om Västtyskland och som han menade var på god väg att bli fascistiskt – en fullkomligt tokig analys det vet vi idag.

Inte nog med det: JS ansåg också att det var meningslöst att skilja mellan olika typer av diktaturer. Han satte helt enkelt likhetstecken mellan fascism och diktatur. Det finns ingen anledning till att dra in en massa hårklyverier för att skilja mellan olika slags diktaturer tyckte Svensson. Det ”förvirrade” bara arbetarna menade han.

Dessa uppfattningar fick t ex den marxistiske historikern Bernt Kennerström att protestera och det uppstod bl a en debatt mellan denne och Jörn Svensson i tidskriften *Zenit* – den debatten kommer att publiceras på marxistarkivet.⁴

En sidotecken är här på sin plats. Griffin & Co⁵, liksom Arnstad, anser att korporativismen är något som de moderna högerextremisterna *inte* står för. HA har vid ett flertal tillfällen med gillande citerat fascismforskaren Prowe, och det gör han även i sin bok:

”Denne [dvs Prowe] anser att de moderna rörelserna är att betrakta som fascistiska – ’Det är bara de korporativa lösningarna som har förlorat sin lyster’, skriver Prowe.”

³ Här ska jag ta upp 2 exempel som inte är särdeles viktiga, men som tyder på slarv och kunskapsluckor.

1) På sid 214 talar HA om ”professor Benito Mussolini”. Detta är en översättning av italienskans ”Professore Benito Mussolini”, vilket Mussolini själv tyckte om att kalla sig redan 1911 (långt innan han blev fascist). Men i detta sammanhang är inte ”professor” en särskilt lämplig svensk översättning. Mussolini var lärare och det italienska ordet ”professore” används vanligen som benämning för just detta, dvs ”lärare” eller ”magister”, vilket här borde ha varit en bättre översättning.

2) David Brolin, Nietzsche-specialist, gjorde mig uppmärksam på följande tabbe från HA:s sida (s. 48): ”Det är problematiskt att hävda att Nietzsche – eller någon annan vid samma tid – var profascist eftersom det var svårt att vara fascist före fascismen.”

Uppenbarligen vet inte HA vad förstavelsen ”proto” betyder. Han verkar tro att det är någon variant av fascism. Så låt oss rådfråga NE, som skriver så här: ”proto- förstavelse använd i betydelsen 'första', 'ur-', 'grund-', 'förmäst' i ord som prototyp 'urtyp', 'grundform'.”

Det som ”profascist” syftar på är någon som har en del drag gemensamma med en fascist, dock utan att ännu vara det, dvs man kan se det som ett slags förstadium till utvecklad fascism – det är just därför som man använder begreppet *profascist* i stället för *fascist*.

⁴ En liknande debatt fördes även i *Häftet för Kritiska Studier*.

⁵ Äsytar här britten Roger Griffin, var mest kända bok är antologin *International Fascism: Theories, Causes and the New Consensus*, från 1998

Prowe menar alltså att dagens högerextremister *inte* strävar efter korporativism. HA har rätt i att det är en allmän uppfattning bland moderna fascismforskare: *Korporativismen* är inget som extremhögern i allmänhet för fram (vilket dock vissa inom vänstern fortfarande anser, dock inte jag).

Men samtidigt far HA här med osanning: Prowe anser *inte alls* att den moderna extremhögern är fascistisk, han vill överhuvudtaget inte använda begreppet fascism på dessa fenomen, vilket utdraget ur hans artikel som återges i [Borgerliga fascismteorier](#) [på marxistarkivet] visar och jag har här också mer material som visar detta om någon är intresserad [syftar på Griffins inledande kommentar till Prowes artikel, på engelska, den som är intresserad kan få en kopia av detta av mig].

Men låt oss titta lite närmare på den viktigaste skillnaden mellan de marxistiska och de borgerliga fascismteorierna.

Marxister vill i allmänhet sätta fascistiska rörelser i sitt sociala sammanhang och lägger stor vikt vid den fascistiska rörelsens sociala förankring, de fascistiska rörelsernas inriktning på att organisera ”massorna” utomparlamentariskt (gärna med våldsinslag), medan de flesta borgarna enbart vill utgå från ideologin, dvs vad fascisterna säger om sig själva, i sina program och liknande.

Om detta att utgå enbart från ideologin säger den brittiske marxisten Dave Renton:

”Det är en märklig historieskrivning som rätt-upp-och-ned accepterar de definitioner som historiska figurer ger av sig själva. Ingen förnuftig människa skulle förklara Förintelsen utifrån det sättet som förövarna tolkade den. Så hur kan de professionella historikerna försvara en teori som använder sig av fascistiska källor som viktigaste utgångspunkt för att förstå fascismen?”

Artikeln *Borgerliga fascismteorier* och flera av de andra texter som jag rekommenderade inför det här mötet tar upp de frågorna närmare.

Den *borgerliga* teori som HA ansluter sig härrör från britten Roger Griffin, som menar att fascismen kan reduceras till ”folklig ultranationalism”. Något annat behövs inte. Tidigare har Arnstad – felaktigt – i artiklar hävdad att det råder ”konsensus” om detta bland akademiska fascismforskare, fast det driver han inte längre i sin bok och han nämner också åtskilliga forskare som protesterat mot Griffins definition [se åter *Borgerliga fascismteorier* ...]

Nu har dock Arnstad upptäckt en annan ”konsensus”. Han påstår att forskarna är överens om att de moderna högerextremistiska grupperna är fascistiska, vilket inte heller är sant. Arnstad ger faktiskt själv i sin bok exempel på detta, t ex anser *inte alls* hans främste inspirationskälla Griffin att franska *Front National*, dvs Le Pens parti, är fascistiskt.⁶ Och Prowe vill överhuvudtaget inte använda begreppet fascism på den moderna extremhögern.

Men låt oss återgå till Griffins fascismdefinition. Den är problematisk på flera sätt.

För det första: Är det vettigt att försöka reducera ett komplext problem till en enda aspekt? Även borgerliga kritiker av Griffin har protesterat mot detta.

För det andra: Vad är egentligen ”ultranationalism” och vad är det inte?

För det tredje uppstår en mängd rad gränsdragningsproblem som även tvingar Griffin & Co att ta hänsyn till andra faktorer. Exempelvis menar Griffin – och HA håller med om det – att frankismen i Spanien och militärjuntan i Chile inte var fascistiska. De var visserligen mycket nationalistiska, men på ett annat sätt än det som är typiskt för fascismen. Och vad är det då man menar diskvalificerar frankismen och Chilejuntan som fascistiska, jo faktiskt något som

⁶ Vad Arnstad själv anser i denna fråga är lite oklart, fast det lutar åt att han vill parkera Front National i fascismfacket.

egentligen borde vara förbjudet med deras ideologiska syn, nämligen att den *sociala* maktbasen avviker från fascismens (frankismen baserade sig främst på eliten – militär/polis, överklassen, kyrkliga potentater osv – medan fascismen strävar efter att mobilisera sådana människor som eliten vill hålla utanför: ”vanligt folk”, ”pöbeln”).

Mycket av detta kan ni studera närmare i de texter som jag rekommenderade inför mötet och jag kommer också att skriva en längre kritisk recension av Arnstads bok som tar upp de frågorna grundligare.

För min del så anser jag att begreppet fascism ska baseras på en marxistisk grunduppfattning. Det finns ingen anledning till att ansluta sig till någon borgerlig variant (däremot så kan borgerliga forskare tillhandahålla viktiga fakta och sätta fokus på olika frågeställningar).

När man vill avgöra om något är fascistiskt eller ej så bör utgångspunkten vara det som var utmärkande för den ”klassiska” fascismen, men man måste då också ta hänsyn till betydligt fler ideologiska aspekter än ultranationalismen, och inte heller bara hålla sig till ideologiska kännetecken: Som politisk rörelse uppkommer och växer fascismen i en krisande *kapitalism*, den baserar sig främst på småborgerliga skikt, den strävar efter att få till stånd en massrörelse för utomparlamentariska aktioner, den tillgriper (och förhärskar) våld mot politiska motståndare, den är emot parlamentarisk demokrati, den omfattar ledarprincipen osv. Just detta att fascisterna föredrar ”gatans parlament” framför parlamentariskt baserad politisk verksamhet anser jag vara mycket viktigt – en rörelse som huvudsakligen verkar parlamentariskt och inte ens i sin ideologi uppvisar anti- och utomparlamentariska drag bör inte betraktas som fascistisk. Grekiska *Gyllene gryning* är ett bra exempel på ”riktig” fascism.

Sedan finns det givetvis gränsfall, ”halvfascister” av olika slag m m, men det förändrar inte grundanalysen. Och om flera av de egenskaper vi vill knyta till fascismen saknas då bör heller inte begreppet fascism användas (särskilt viktigt anser jag här inställningen till våld vara – fascisterna är våldsinriktade).

Griffins extremt kortfattade definition som enbart inbegriper ”ultranationalismen” inbjuder till att fascistetiketten används på ett mycket slapt sätt – att missbrukas som ett skällsord i stället för som ett väldefinierat politiskt begrepp.

2. Politiska konsekvenser – fallet Sverigedemokraterna

Som ni säkert vet så anser Arnstad att SD bör betecknas som fascistiskt, vilket jag anser vara helt uppåt väggarna. SD är knappast ens ultranationalister (det påpekar t ex Torbjörn Tännsjö i sin recension, som jag rekommenderar, den är lågmäld i tonen, men tar upp en mängd viktiga aspekter). SD är utan tvekan främlingsfientligt och islamofobt, men när blev detta plötsligt ett avgörande kriterium för fascism? Och med tanke på att borgerliga fascistforskare anser att man ska utgå från ideologin, dvs vad fascisterna själva säger sig stå för, så blir det ännu mera märkligt att hävda att SD är fascistiskt (plötsligt är inte ens ideologin särskilt viktig⁷).

Min uppfattning är, att eftersom SD i sitt program och i sin praktiska politiska verksamhet har så få drag av det som man traditionellt brukar anse vara utmärkande för fascismen, så är det bara kontraproduktivt, skadligt att beteckna SD som fascistiskt.

⁷ Sådant som att SD hyllar Per-Albins ”folkhem” (en socialdemokratisk ”idé”), att SD karakteriseras sig självt som socialkonservativt och värdekonservativt, att man förnekar att partiet är rasistiskt (men kräver kulturell assimilering), att deras nationalism inte är extrem (man förespråkar t ex inte territoriell expansion) osv. Man kan givetvis påstå att detta inte är deras verkliga agenda, dvs att de också har en dold, men vad blir det då av hela idén med att det är ideologin som måste vara grunden för klassificeringen. Och – för att komplicera saken ytterligare – det är paradoxalt nog faktiskt mindre problematiskt att placera SD och liknande i fascismfacket om man utgår ifrån en marxistisk utgångspunkt, eftersom man då inte ser ideologin som det centrala.

Detta av flera skäl. Dels därför att det lätt leder till en meningslös diskussion om huruvida SD är fascistiskt eller inte, där SD-förespråkare kan ta hem en hel del debattpoäng genom att peka på vad ”riktiga” fascister står för, men som de själva inte omfattar.

Men viktigare är att vi genom att stämpla SD som fascister i själva verket bidrar till att inför vanligt folk skönmåla den *verkliga* fascismen: ”Är fascismen inte värre än så ...”. Därmed förlorar begreppet sin tyngd, urvattnas och det blir svårare att ta till när vi ställs inför riktig fascism. Att skrika ”Vargen kommer” i tid och otid är skadligt.

Och Arnstads uppmaning till att man i riksdag och andra parlamentariska församlingar ska samarbeta över blockgränserna för att stoppa SD är utomordentligt korkat (det kan enbart fungera under korta perioder). Med ett blocköverskridande av det slag som Arnstads förespråkar är det troliga resultatet – på lite längre sikt – att SD stärks ytterligare. Exempel på det finns redan ute i Europa. T ex försökte man i Belgien 1989 upprätta en ”cordon sanitaire” [”karantänslinje”] för att sätta stopp för det högerextremistiska *Vlaams Blok* (senare *Vlaams Belang*) – 2 år senare fick partiet sitt parlamentariska genombrott (det ökade sin nationella röstandel från 1,9 till 6,6 %, vilket 6-dubblade partiets parlamentariska representation). Det fortsatte att växa även efter detta: det nådde 12% i valen 2007 till det *federala* parlamentet och *regionalt*, i Flandern, registrerade partiet ännu större framgångar (vid valen 2004 till det regionala flamländska parlamentet fick det 24% och blev största parti!). Försöket att hålla *Vlaams Belang* i karantän bröt ihop. Partiet har sedan dess backat något.

Det finns bara ett effektivt sätt att bekämpa rörelser som SD – och det gäller f ö även när man vill förhindra att riktiga fascister [sådana som *Svenskarnas Parti*] växer till sig, fast man då också kan tvingas att ta till andra medel, inklusive fysiska konfrontationer. Nå, vad är det då som jag syftar på? Ja, det handlar om att förankra en vettig politik.

Det som saken gäller är att ta itu med de frågor och de missförhållanden som gör det möjligt för SD och övriga på högerkanten att vinna anhängare: arbetslösheten, sociala skyddsnetet, skola, omsorg, integreringen av invandrare i det svenska samhället. Och i det sammanhanget gäller det att aktivera vanliga människor för att åstadkomma förändringarna. Det är ”massorna” som vi måste sträva efter att engagera. Det duger inte att förlita sig på små påtryckningsgrupper (vissa minoritetsaktioner, typ det våld som ”Revolutionära fronten” tillgripit – t o m riktat mot borgliga politiker som inte ens är Sverigedemokrater – kan t o m förvärra situationen, eller rättare sagt *det förvärrar situationen*).

Arnstad är mycket pessimistisk, något som framkommit i flera intervjuer med honom. Han menar att risken är stor att ”Vi kan gå mot fascismens stora århundrade” (*ETC-intervju*). Han säger att ”fascismen” genomsyras av framtidstro och optimism, medan övriga politiska idéströmningar (konservatismen, liberalismen, socialismen, miljöpartierna) saknar det.⁸

Faktiskt ligger det en hel del i HA:s beskrivning av hur det *ser ut*, men hans analys av de omedelbara farorna och receptet för att vända utvecklingen är helt uppåt väggarna och skulle tvärtom påskynda en utveckling åt fel håll.

Det är utifrån den insikten som vi måste gå vidare!

Tack för ordet.

⁸ Denna intervju diskuteras utförligt i artikeln [Hur stoppar man Sverigedemokraterna?](#) (av mig) och av Håkan Blomqvist i en *Internationalen*-artikel (som ingår i den artikelsamlingen som rekommenderades inför mötet) – texterna finns på marxistarkivet.

Frågor att diskutera:

1) *Nationalismen* – Detta är inget entydigt begrepp. Det finns olika slags nationalism. Se Arnstads skrivelser om den norska nationalismen, som han anser har klara fascistiska drag, vilket helt uppenbart är tokigt och har retat upp många i Norge, även vänstermänniskor – exempel finns på marxistarkivet (Knausgard och Pål Steigan).

2) *Rasismen* – Detta lägger HA stor vikt vid. Dock har inte rasism utmärkt alla fascistiska rörelser, även om varianter av det är mycket vanlig och en ganska följdriktig konsekvens av extrem nationalism. Men rasism är inte något som bara är utmärkande för fascismen, utan har funnits i olika former i tusentals år och har även lett till omfattande massakrer, etnisk rensning och t o m folkmord (se t ex Gamla testamentet i Bibeln, romarriket och särskilt dess relationer till Kartago, för att inte tala om kolonialismen, indianerna och slaveriet i Amerika, armenierna och det sentida Rwanda och Burundi).

13/6 2013 MF. 10/9 2013 gjordes en del kompletteringar, bl a genom att föra in en del ytterligare exempel som framfördes i själva diskussionen (ett lite längre exempel i texten, resten i noterna), samt en del rättelser.

Bilaga: Inför avdelningsmötet – Om fascism

För ett tag sedan kom Henrik Arnstads sedan länge förannonserade bok ”*Älskade fascism*”. Den har recenserats i pressen, Arnstad har intervjuats och hans ståndpunkter har även uppmärksammats i våra grannländer (Norge och Finland).

Högerextremismen – en ödesfråga

Enligt min uppfattning så kommer vi under de närmaste åren att bli tvungna att ta itu med olika varianter av högerextremism – och för att effektivt kunna motverka och på sikt besegra den typen av politiska rörelser så är det utomordentligt viktigt att förstå vad vi har att göra med och vilken slags politik som är lämplig för ändamålet. Henrik Arnstad har rätt i att den typen av rörelser utgör en stor fara, men hans recept för att bekämpa faran anser jag vara helt uppåt väggarna. Om vi agerar fel är risken stor att resultatet blir det motsatta mot de vi eftersträvar och att vi i faktiskt (oavsiktligt) bidrar till att bana väg för högerextremism och i förlängningen fascism. Således måste vi på allvar sätta oss in i frågorna och utarbeta en vettig politik och givetvis även försöka övertyga andra om åt vilket håll vi bör dra (och vad vi absolut inte bör göra).

För att ge lite mer kött på benen för diskussionen, så har jag skickat ut ett antal texter i PDF-format inför mötet. Det är bra om ni läser igenom dem innan mötet (de ger underlag för diskussion och frågor). Nedan ges först en uppräknig och kortfattad beskrivning av dessa texter. Därefter ges länkar till andra artiklar som är av intresse i sammanhanget, samt ytterligare lästips.

I. Utskickade texter

De texter jag skickat med är följande (finns alla på marxistarkivet) – de anges i prioriteringsordning, dvs om ni har ont om tid och vill begränsa läsningen så tycker jag att ni ska ta dem i tur och ordning. De 2 första är knutna till den aktuella debatten kring Arnstads bok, de 2 följande handlar mer allmänt om fascismen som politisk rörelse och ideologi och den sista mer specifikt om SD (dess släktskap med fascismen m m):

1) ”Arnstad om fascismen igår och idag”. Artikelsamling. Recensioner och debatt (bl a av Håkan B).

marxistarkiv.se/sverige/hogerextremism/arnstad_om_fascismen.pdf

2) ”Hur stoppar man Sverigedemokraterna?” av Martin Fahlgren.

marxistarkiv.se/skribenter/fahlgren/arnstad_om_sd_i_etc.pdf

- 3) ”Borgerliga fascismteorier” av Martin Fahlgren (redogör för olika borgerliga uppfattningar och lite om den marxistiska kritiken mot dessa – innehåller utdrag ur viktiga texter). Arnstad baserar sig på den (anglosaxiska) borgerliga fascismforskningen.
marxistarkiv.se/skribenter/fahlgren/borgerliga_fascismteorier.pdf
- 4) ”Att förstå fascismen för att bekämpa den” av Manuel Kellner (en grundläggande artikel om fascismen historiskt)
marxistarkiv.se/fascismen/Kellner-forsta_fascismen.pdf
- 5) ”Sverigedemokraterna och den svenska vänstern” av Martin Fahlgren.
marxistarkiv.se/skribenter/fahlgren/sd_och_svenska_vanstern.pdf

II. Länkar – rekommenderade artiklar – Länkarna gäller marxistarkiv.se

Under avdelningarna *Fascism/nazism* samt *Sverige -> Svensk högerextremism* finns mycket läsvärt. Här följer förslag på sådant som jag särskilt vill rekommendera.

1. Allmänt

”Fascismen, teori och praktik” av Dave Renton (ett försök att presentera en marxistisk teori om fascismen, kritiserar även borgerliga fascismteorier):
marxistarkiv.se/fascismen/Renton-fascismen.pdf

”Om fascismen och nazismen i Italien, Tyskland, England och Norden” av Anders Hagström – ger en läsvärd, ganska kortfattad historisk översikt:
marxistarkiv.se/fascismen/hagstrom-om_fascismen.pdf

2. Sverige och Arnstad-debatten

I avdelningen *Sverige -> Svensk högerextremism* finns en hel del som har med den aktuella svenska debatten att göra. T ex:

”Vad är fascism?” av Torbjörn Tännsjö (läsvärd recension av Arnstads bok)
marxistarkiv.se/skribenter/tannsjö/tannsjö-vad_ar_fascism.pdf

”Sverigedemokraterna och fascismen” av Martin Fahlgren.
marxistarkiv.se/skribenter/fahlgren/sd-fascism.pdf

”Vad är egentligen fascism? Med anledning av en aktuell debatt” av David Brolin och Martin F (har publicerats i norska *Klassekampen* och *Internationalen*)
marxistarkiv.se/sverige/hogerextremism/kk-vad_ar_fascism.pdf

3. Norge

Enligt Arnstad utmärks Norge av en långtgående extrem nationalism (vilket han anser vara huvudkriterium på fascismen). Detta har fått norrmän att resa ragg:

”Ser världen i svart-vitt” av K O Knausgård
marxistarkiv.se/sverige/hogerextremism/knausgard_om_arnstad.pdf

”Den förunderliga fascismdiskussionen” av Pål Steigan
marxistarkiv.se/sverige/hogerextremism/steigan-den_forunderliga_fascismdiskussionen.pdf

4. Nazismen i Tyskland

Det kan vara mycket lärorikt att titta lite närmare på hur det gick till när nazisterna lyckades gripa makten i Tyskland. Det finns en hel del om detta på marxistarkivet:

”Kominterns linje i Tyskland 1928-34”
marxistarkiv.se/europa/tyskland/mf-komintern_och_kampen_mot_nazismen.pdf

”Tysklands Kommunistiska Parti och kampen mot fascismen perioden 1928-35”. Värdering framlagd av Komintern (publicerad i februari 1935).
marxistarkiv.se/europa/tyskland/tyska_kp_28-35.pdf

För ytterligare texter om detta, se avdelningen Europa -> Tyskland -> Kampen mot nazismen

III. Klassiker – (länkar anges ej här)

Se *Fascism/nazism* -> *Böcker om fascism/nazism* och -> *Artiklar om fascism/nazism*.

Här följer ett urval:

Daniel Guerin: *Fascism och storfinans* (artikel som handlar främst om fascismen vid makten)

Arthur Rosenthal: *Fascismen som massrörelse*

August Thalheimer: *Om fascismen*

Trotskyj: *Kampen mot nazismen i Tyskland* (med ett läsvärt förord av E Mandel)

På marxistarkivet finns också en samling med vad Komintern sade om fascismen, se:

”Kommunistiska internationalen om fascismen” (finns under *Fascism/nazism* -> *Böcker om fascism/nazism*)

/ Martin